

**ZPRÁVA O ČINNOSTI
NÁRODNÍHO POZEMKOVÉHO SPOLKU
za období od Výročního setkání pozemkových spolků 2014 ve Štokách**

1. Rada Národního pozemkového spolku

Rada NPS pracovala v uplynulém období ve složení Pavel Bureš (Národní památkový ústav), Václav Izák (ÚVR ČSOP), Miroslav Janík (Pozemkový spolek Kosenka pro přírodu a památky Valašskoklobucka), Martin Kloudys (Pozemkový spolek pro přírodu a památky Podblanicka), Jiří Koreš (Pozemkový spolek Šance pro draha), Michal Krátký (Pozemkový spolek Sagittaria), Jaromír Maštera (Pozemkový spolek Mokřady), Jiří Rous (ÚVR ČSOP), Tomáš Růžička (Nadace Partnerství), Petr Stloukal (Ministerstvo životního prostředí), Jiří Stonawski (Lesy České republiky, s.p.) a Vlastislav Vlačiha (Pozemkový spolek Launensia – předseda Rady NPS). Stálým hostem Rady NPS je zástupce Agentury ochrany přírody a krajiny ČR, bohužel v uplynulém roce se do činnosti Rady nijak nezapojil. Rada se sešla od minulého Výročního shromáždění čtyřikrát. V mezidobí mezi jednáními komunikuje Rada NPS po mailu. Páté jednání se uskuteční bezprostředně před Výročním shromážděním.

2. Akreditace pozemkových spolků

Během roku 2014 byly akreditovány tři nové pozemkové spolky - Pozemkový spolek Krušnohoří, Pozemkový spolek Květokras a Pozemkový spolek Zvoneček. Jedné žádosti o akreditaci Rada NPS z důvodu neexistence písemného právního vztahu k pozemkům nemohla vyhovět. S koncem roku 2014 zanikla pro nesplnění akreditačních podmínek akreditace Pozemkovému spolku Lednice a Pozemkovému spolku PermaLot. V současné době je tedy akreditováno 60 pozemkových spolků, z toho 26 zřízených organizacemi mimo ČSOP. Tyto spolky se dle evidence v pozemkospolkové databázi starají o 3094 ha pozemků (z toho 264 ha ve vlastnictví, včetně vlastnictví ÚVR ČSOP), 18 historických objektů (z toho 7 ve vlastnictví) a 5 památných stromů.

Akreditační poplatek v roce 2014 byl 1000 Kč, ve stejné výši zůstává i v roce 2015. O odpuštění akreditačního poplatku požádaly v roce 2014 tři pozemkové spolky – PS Sázava z důvodu zanedbatelných příjmů, výrazně převyšovaných náklady na údržbu pozemků, PS Olza z důvodu nulových příjmů v daném roce a PS Ždánický les z důvodu transformace organizace a dočasného omezení aktivit PS; všem žádostem bylo vyhověno.

Na akreditaci pozemkového spolku byla vázaná (stejně jako v předešlých letech) možnost opakovaného čerpání finančních prostředků v rámci výběrového řízení na podporu rozvoje pozemkových spolků (viz bod 4), možnost požádat o výkup pozemků v rámci kampaně Místo pro přírodu (viz bod 5), pojištění zodpovědnosti za škody (u spolků mimo ČSOP; organizace ČSOP jsou pojištěny automaticky – viz bod 3), možnost připojení se k hromadnému pojištění majetku (u spolků mimo ČSOP; u organizací ČSOP není vázáno na akreditaci – viz bod 3), bezplatná právní a další odborná pomoc (viz bod 3), informační servis (viz bod 3), bezplatná účast na Výročním shromáždění PS a zvýhodnění pozemkospolkových aktivit v rámci výběrového řízení ČSOP Ochrana biodiverzity (díky zahrnutí mezi bodově ohodnocené priority poměrně výrazné – samozřejmě při podání kvalitního projektu).

3. Servis pozemkovým spolkům

Akreditovaným pozemkovým spolkům jsou rozesílány mailem informace o grantových řízeních a dalších možnostech získání finančních prostředků, o legislativních novinkách, zajímavých seminářích a dalších zdrojích informací, o možnostech čerpání akreditačních výhod (viz bod 2) a další zajímavé informace; během uplynulého období bylo takovýchto mailů zasláno kolem 30.

Právní poradenství v roce 2014 zajišťovala Mgr. Dominika Kovaříková. Nabídky na další možnosti speciálního poradenství (GIS, korektury textů...) nebyly – je-li Radě NPS známo – využity. Hojně je však využíváno poradenství kanceláře ÚVR ČSOP v nejrůznějších otázkách.

Koordinátoři programu řešili průběžně individuální požadavky či problémy pozemkových spolků – telefonicky, mailem a v případě potřeby i osobní návštěvou. Šlo zejména o problémy právního rázu, o pomoc s řešením sousedských sporů a o možnosti financování činnosti ze zemědělských dotačních programů.

Trvá plošné pojištění zodpovědnosti za škody vůči třetím osobám pro všechny akreditované pozemkové spolky i možnost společného pojištění majetku (tuto možnost zatím využily tři pozemkové spolky).

Akreditovaným pozemkovým spolkům mimo ČSOP je zasílán časopis Krása našeho domova (členové ČSOP ho dostávají v rámci členských výhod). Koncem roku 2014 byly všem akreditovaným pozemkovým spolkům rozeslány různé informační brožury.

4. Finanční podpora vzniku a rozvoje pozemkových spolků

V rámci otevřeného výběrového řízení „Podpora vzniku a rozvoje pozemkových spolků“, financovaného tradičně z grantu Ministerstva životního prostředí, bylo v roce 2014 podpořeno 30 projektů částkou 1.400.000 Kč (12 projektů bylo realizováno subjekty mimo ČSOP). Všechny podané projekty měly charakter rozvojových projektů, ve dvou případech však šlo o první projekty nově akreditovaných pozemkových spolků. Anotace jednotlivých projektů jsou zveřejněny na webových stránkách pozemkovespolky.csop.cz.

V rámci realizovaných projektů byla získána vlastnická práva k 6,21 ha přírodně hodnotných pozemků, nové nájemní, výpůjční či pachtovní smlouvy, dohody s vlastníky a souhlasy s činností byly nově uzavřeny, respektive získány na 296,6 ha a obnoveny na 97,85 ha přírodně cenných pozemků. Celkem tedy byly získány či obnoveny vztahy k 400,61 ha přírodně hodnotných pozemků na 90 lokalitách. Dále aktualizovány 2 ochranné plány, 2 lokality byly geodeticky zaměřeny, na 1 lokalitě byl proveden rozbor vody. Vydáno bylo 6 tiskovin (o nákladu celkem 5050 ks), v terénu instalovány 4 informační tabule, vytvořen 1 propagační banner, bylo uspořádáno 22 akcí pro veřejnost (účast téměř 3,5 tisíce lidí), vytvořena jedna stálá výstava o činnosti pozemkového spolku, pozemkové spolky byly propagovány na řadě veřejných akcí. 4 pozemkové spolky mohly díky podpoře rozvinout aktivní fundraising směrem k drobným či firemním dárcům (získána finanční či materiální podpora ve výši více jak 300.000 Kč) a 5 pozemkovým spolkům pomohl získat finanční prostředky díky přípravě podkladů pro projekty podávané do různých grantových či výběrových řízení (OPŽP, kraje, nadace...; celkem 70 projektů). 22 pozemkovým spolkům projekt pomohl zajistit management a správu zájmových lokalit prostřednictvím nezbytného dovybavení náradím či mechanizací. 6 pozemkovým spolkům projekt pomohl zapojit do péče o lokality dobrovolníky (246 dobrovolníků).

Podpora projektů v roce 2015 zatím není jistá. Sice již bylo z důvodu nebezpečí z prodlení (nedostatek času na realizaci projektů při vyhlášení pozdějším) vyhlášeno Českým svazem ochránců přírody výběrové řízení na podporu projektů pozemkových spolků, ale dosud nejsou známy výsledky grantového řízení MŽP na tzv. koordinační projekty v ochraně přírody. Pokud by projekt, podaný ČSOP do tohoto grantového řízení, nebyl podpořen a nepovedlo se získat nějaký jiný finanční zdroj, má vyhlášovatel právo výběrové řízení bez náhrady zrušit.

5. Kampaň „Místo pro přírodu“

Kampaň pokračovala v obou dosavadních úrovních – na úrovni celostátní (v obecné rovině) a regionální (pokračování dlouhodobých lokálních kampaní PS KOSENKA „Zachraň les“ a PS Čertoryje „Obnova luk v Pomoraví“).

Od dubna 2014 bylo na účet Místa pro přírodu vybráno 793.409 Kč (z toho 55.400 Kč na „podúčet“ bělokarpatského lesa, 10.200 Kč na „podúčet“ luk v Pomoraví a 500 Kč na „podúčet“ Lipin) a vykoupilo

se 24 pozemků či jejich částí na lokalitách Ještěřčí ráj (4,22 ha – 2/3), Vlčí hrdlo (1,53 ha), Dobšena (1,57 ha – 1/2), Velká Homolka (0,74 ha), Lipiny (1,66 ha) a Zázmoníky (0,89 ha). Celkově je v současné době vykoupeno 110,6 ha na 25 lokalitách. Několik dalších výkupů v současné době probíhá.

S dárci kampaně je udržován průběžný kontakt – v uplynulém období byly třikrát rozeslány „Dárčovské listy“ (podrobné informace o nově vykoupených lokalitách, o činnosti na lokalitách již dříve vykoupených a stručně též další plány a záměry) s prosbou o další příspěvek. Plánovaná setkání s dárci se v loňském roce z důvodu nezájmu na straně dárců neuskutečnila).

Informace o kampani zájemci i nadále naleznou na stránkách www.mistoproprrodu.cz (kde byly nově vytvořeny anglická a německá mutace a před Vánoci byl zřízen e-shop) a na facebookovém profilu www.facebook.com/mistoproprrodu (v současné době 677 příznivců), zprávy o průběhu kampaně i vykoupených lokalitách vycházejí pravidelně v časopise Krása našeho domova. Byly vydány dvě tiskové zprávy. Obsáhlý článek o kampani byl zveřejněn na iDNES (http://hobby.idnes.cz/ochranci-prirody-cenne-lokality-da5-/hobby-zahrada.aspx?c=A140320_113805_hobby-zahrada_mce).

S kampaní přímo souvisí i grant na rozvoj individuálního dárcovství. V jeho rámci byl zřízen výše zmíněný e-shop, vytvořena nabídka zážitkových certifikátů, byla realizována kampaň na serveru hithit s cílem získat finanční prostředky na údržbu vykoupených pozemků, další aktivity se chystají.

Nezbytnou činností s kampaní bezprostředně související je i správa vykoupených pozemků. Byť vlastní management i řada dalších aktivit leží na místních pozemkových spolcích, stále zůstává mnoho problémů, na jejichž řešení se musí Rada NPS, respektive koordinátoři programu podílet. V uplynulém období šlo zejména o jednání o ukončení nájemních smluv zemědělského podniku na Vlčím hrdle, řízení o povolení nakládání s vodami na pozemcích sousedících s Opičákem, další jednání s rozvodnými závody ohledně elektrického vedení na Bělé, řešení sousedského sporu na Ščúrnicí, problém terénního závodu Spartan Race, který měl být veden přímo přes Zázmoníky, či záměr vyhlášení přírodní památky Na pramenech. Byl projednán a schválen ochranný plán lokality Vlčí hrdlo.

6. Další finanční zdroje

Projekt *Ochrana našich nejohroženějších biotopů – mokřadů a stepí – prostřednictvím pozemkových spolků* byl podpořen z Fondu EHP (grantem z Islandu, Lichtenštejska a Norska) v rámci programu CZ 02. Do projektu je zapojeno 11 pozemkových spolků. Bližší informace o projektu jsou zveřejněny na www.csop.cz/mokradystepi.

Projekt *Posilování profesionality pozemkových spolků - cesta ke zdokonalení péče o přírodní dědictví se zapojením vlastníků půdy* byl podpořen z Fondu NNO. Cílem projektu je zajištění odborné (zejména právní) pomoci pozemkových spolků a výměna zkušeností s obdobnými organizacemi v Norsku. Obdobný projekt byl podáván již na jaře 2014, tehdy však nebyl podpořen.

7. Prezentace pozemkových spolků

Kromě aktivit, souvisejících s kampaní „Místo pro přírodu“ (viz bod 5), a aktivit jednotlivých pozemkových spolků byla činnost pozemkových spolků prezentována v časopise Krása našeho domova, v Depeších ČSOP, v časopise Ochrana přírody (dva obsáhlé články – o soukromé ochraně přírody a speciálně o pozemkových spolcích – a okrajově též rozhovor s Mirkem Janíkem či vycházka Jindřišským údolím) a Naše příroda (před otištěním článek o péči pozemkových spolků o bývalá vojenská cvičiště). Průběžně jsou aktualizovány centrální webové stránky pozemkospolkového hnutí na adrese pozemkovespolky.csop.cz a facebookový profil pozemkových spolků (www.facebook.com/pozemkovespolky – v současné době 216 příznivců), informace o pozemkových spolcích se objevují na webových stránkách a facebookovém profilu ČSOP.

„Putovní výstava“ – tři samostojné banery typu roll-up s informacemi o hnutí pozemkových spolků, péči o lokality a kampani Místo pro přírodu – byly využity na mnoha místech po republice (mimo jiné ve skanzenu Krňovice, v komunitním centru Blahutovický klášter, v městské knihovně v Sázavě, v obci Boskovštějn, v Muzeu přírody českého ráje v Prachově či na výstavě Flora Olomouc). Panely jsou i nadále k zapůjčení pozemkovým spolkům na jejich akce.

Ve stejné grafické úpravě byly v roce 2014 vydány letáky poskytující základní informace o cílech hnutí pozemkových spolků v českém, anglickém a německém jazyce. České a v případě zájmu i cizojazyčné letáky byly koncem roku 2014 rozeslány akreditovaným pozemkovým spolkům.

8. Zahraniční aktivity

Po jistém útlumu minulých let byly v uplynulém roce opět výrazně rozvíjeny i zahraniční kontakty.

Začátkem listopadu se Stanislava Bartošová a Václav Izák zúčastnili mezinárodní „pozemkospolkové“ konference v Barceloně, kterou vyvrcholil projekt LANDLIFE, snažící se o koordinaci pozemkospolkových aktivit na evropské úrovni (ČSOP nebyl přímo účastníkem tohoto projektu, ale s realizátory byl v kontaktu a zapojil se do některých souvisejících aktivit). Na konferenci byla přijata tzv. Barcelonská deklarace (viz <http://www.landstewardship.eu/press-communication/news-archive/item/barcelona-declaration-on-land-stewardship> – i v české verzi). V současné době se s tradičními i novými partnery v různých zemích Evropy diskutuje o možnosti podání nějakého společného projektu, který by zajistil pokračování těchto aktivit v dalších letech.

V souvislosti s přípravou tzv. Norských fondů byl navázán kontakt se zcela novým partnerem – norskou neziskovou organizací Naturvernforbundet i Buskerud (NiB). Koncem loňského roku se uskutečnila seznamovací návštěva dvou pracovníků Kanceláře ÚVR ČSOP v Norsku, kde byly domluveny obrysy možných vzájemných návštěv v roce 2015. Tato návštěva byla financována Mikrograntem Fondu NNO. Jelikož podané granty byly podpořeny (viz kapitola 6), uskuteční se v následujícím roce dvě návštěvy norských partnerů v České republice a dvě návštěvy zástupců pozemkových spolků v Norsku.

9. Personální zajištění programu

Personální zázemí „Národního pozemkového spolku“ tvoří Kancelář ÚVR ČSOP. Problematice pozemkových spolků se zde v uplynulém období věnovali především tři zaměstnanci – Jan Moravec (informační servis pozemkovým spolkům, finanční podpora pozemkovým spolkům, servis Radě NPS, výkupy pozemků, akreditace, právní otázky, propagace), Stanislava Bartošová (správa vykoupených pozemků, databáze pozemkových spolků, pojištění, mezinárodní aktivity, administrativa) a Markéta Pecková, respektive od léta 2014 Kateřina Landová (komunikace s dárci, administrativní zázemí sbírky Místo pro přírodu), dohromady cca 2 pracovní úvazky. Na chodu programu se v rámci svých pracovních náplní (účetnictví, korespondence...) podíleli i další zaměstnanci Kanceláře.

V souvislosti s realizací projektu podpořeného z Fondu EHP dochází od jara 2015 k personálnímu posílení „pozemkospolkové“ agendy (koordinátorem tohoto projektu je Petra Milerová) a k částečnému přeskupení pracovní náplně ostatních zaměstnanců.

23. března 2015

Vlastislav Vlačíha

Předseda Rady Národního pozemkového spolku

Jan Moravec

Koordinátor programu